

İstanbul Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi
Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü

Bilgi ve Belge Araştırmaları Dergisi

The Journal of Information and Documentation Studies

Sayı/Number: 2, Sayfa/Pages: 39-42, İstanbul, Spring 2014

Basılı Nüsha ISSN: 1307-6655

Elektronik Nüsha ISSN: 2148-8975

(Kitap Tanıtım)

ARŞİV EMEKTARLARINA ARMAĞAN

Arşiv Emektarlarına Armağan, Nizamettin Oğuz ve İshak Keskin (Yay. Haz.),
İstanbul: Türk Edebiyat Vakfı, 2013.

Hidayet Yavuz NUHOĞLU

İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü
emekli öğretim görevlisi

Arşivler ve kütüphaneler.... Millî hâfızaların en önde gelen unsurlarından ikisi olduğu gibi, millî irfan ve hizmet sahasının da ihmalî düşünülemez unsurlarıdır. Millî şuurun, kanaatimizce, en veciz tarifi olan “kökü mâzide olan âti” ifadesindeki mâzinin temelini bu iki sahanın malzemeleri teşkil eder dersek, herhalde pek mübalağa etmiş sayılmayız.

Bu iki millî hizmet sahasının, erbabı indinde bilinen ehemmiyetine rağmen, ic-timaî hayatımızda lâayık olduğu yeri almamış olduğunu söylemek, herhalde pek haksızca bir ifade olmayacaktır.

Cemiyetin sağlıktan siyasete, siyasetten maarife hemen hemen her sahasının alt yapısına ait ve geleceğin inşasında kullanılacak mevcudatın bu iki sahanın mev-zuu olduğu göz önüne alındığında, bu hizmet sahalarının ehemmiyeti ortaya çıkar.

Bu ehemmiyete rağmen bu sahaların hem efkâr-ı umumiyede, hem de nizâmâtta icap eden itibarı gördüğünü söylemek pek kolay olmayacaktır. Bu hususta ilmî sahalar da, mevzuat da istisna teşkil etmemektedir. Üniversitelerimizin en genç bölümlerini bu sahalar teşkil etmektedir. Buna rağmen hem ilmî, hem de amelî sahada hizmete soyunanların şükranla karşılanması gereken gayretleri ile kütüphaneciliğimiz ve arşivciliğimiz, yakînen takip edenlerin malumu olduğu veçhi-

le, olması icap eden seviyede olmasa bile, mevcut şartlar muvacehesinde oldukça ileri bir seviyededir, bu husus ilmî çalışmalarda bariz bir şekilde görülebilmektedir.

Malum olduğu üzere ilmî çalışmaların seviyesi ve takibinde, sahadaki neşriyat en bariz kıstası teşkil etmektedir. Pek çok kitap neşri yanında Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni kütüphaneciliğimiz sahasındaki araştırmalar ve tanıtımlar neşri ile vazgeçilmez ve ihmal edilemez bir neşriyattır. Bu mühim ilmî mevkute/jurnal/belleten'in temelini atanların ve ciddiyetle bugüne getirenlerin tebriki ve takdire şayan bir iş ortaya koydukları inkâr edilemez.

Kütüphaneciliğe göre, bir üniversite şubesi olarak çok yeni bir saha olan Arşivcilik sahasında bildiğimiz kadarı ile henüz sürekliliği olan bir mevkute ortaya çıkmamıştır.

Bilhassa makale tarzındaki araştırma ve bilgilendirmelerin ehemmiyeti göz önüne alındığında, bu sahanın, arşivciliğin de tez elden bir mevkutesinin olması temenni edilir. Yahut, Kütüphaneciler Derneği Bülteni'nin, bu iki branşın yeni adı olan "Bilgi ve Belge Yönetimi" adı altında, yeni bir hüviyetle her iki sahaya müştereken açılması beklenebilir.

Bu arada hemen ifade edelim ki arşivcilik sahasında, bilhassa makalelerin yer aldığı neşriyat, memnuniyetle ifade edelim ki vardır. "Armağan kitaplar" adı altında bilinen tarzdaki neşriyat ile hem bu sahada az çok emeği geçmiş zevat için bir kadirşinaslık misali ortaya konmakta, hem de bu sahalardaki araştırma ve çalışmalar gün yüzüne çıkarak bilinmekte ve istifadeye sunulmaktadır.

Bu sahada görebildiğimiz, elimize geçen eserlerden birini de; İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, kuruluşundaki adı ile Arşivcilik Bölümü'nün ilk mezunlarından ve halen bu bölümde öğretim üyesi olan İshak Keskin ile Osmanlı Arşivlerinin vefakâr ve sadık hizmet erbabından -şimdi emekli- Nizamettin Oğuz Beyler hazırlayıp yayınlamışlardır. Bu iki arşivcimizin emekleri her türlü tebrik ve takdire şayandır. İshak Keskin Bey'i daha önce neşre hazırladığı ve her biri bir vefa örneği olan birkaç "Armağan" kitabından hatırlıyoruz.

Bu değerli ve istifadesi ihmal edilemez eserde ağırlık arşivcilik olmak üzere 33 makale yer almaktadır. Bu makalelerin çoğu sadece arşivci, tarihçi gibi akademisyenlerin değil, belki onlar kadar, kendisini münevver, aydın veya entelektüel kabul eden herkesin alâkasını çekecek mahiyettedir. Bilhassa arşivciliğimiz bazı temel meselelerine işaret edilen "sunuş" yazısı, dikkatle okunup, işaret eden hususlarda icap edenin yapılmasının beklenmesi bakımından çok dikkat çekicidir.

Bu araştırma ve bilgilendirme makalelerinin önemli bir kısmı, doğrudan, çeşitli yönleri ile arşivcilik ve kütüphanecilik meselelerine ait olup, bunların yanında arşiv malzemelerinin kaynak olarak kullanıldığı kültür tarihimize ait meselelere dair olanları da bulunmaktadır. Büyük bir kısmı üniversitelerimiz mensupları olan araştırmacıların yanında, çeşitli vesileler ve sebepler ile arşivcilik ve kütüphanecilik bahislerine eğilmiş ve şahsî tecrübe ve araştırma neticelerini bu eserdeki yazıları ile efkâr-ı umumiyyeye arz etmiş olan araştırmacıların mevcudiyeti de bu bahislerin sadece akademik çevrelerin değil, artık daha geniş bir çevrenin meselesi olduğuna işaret etmektedir.

KİTABİYAT

Bu arada makale sahiplerinin mensubiyetlerine bakarak memnuniyetle, kütüphanecilik ve arşivcilik -yahut yeni adı ile Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü'nün- birçok üniversitemizin yapısında yer almış olduğunu müşahede ediyoruz. Bundan yirmi sene kadar önceye göre bunun kanaatimizce mühim faydalı bir gelişme olduğuna işaret edelim.

Vaktiyle, öğrencilerimizin oldukça mühim bir kısmının bu bölümlere “bilgisayar değerlendirmesi” neticesi geldiklerini söyledikleri zaman, bölümlerine ısınmalarını teşvik için söylediğimiz “bilgi mühendisliği bölümü” ifademizi şimdi gülerek hatırlıyor, o zamanlardan bugünlere gelişteki müspet yolculuğu memnuniyetle müşahede ediyoruz.

Bu eserdeki, her biri hakikaten dikkat çekici, mevzu itibarı ile mühim makalelerin yanında bir tanesi hususi bir alâka ile okunmaya değer mahiyette görüyoruz. Sayın Acar Tanlak'ın, bir koleksiyoncu olarak tecrübelerini ve elindeki müzik eserlerini ihtiva eden CD koleksiyonunun arşivlenme meselesini ele aldığı yazısı bir bakıma, çeşitli malzemelerin koleksiyonunu yapan herkese hitap etmektedir.

Kitabın muhtevası ile alâkalı olarak memnuniyetle müşahede ettiğimiz birkaç hususa daha işaret edelim:

- 1- Genç araştırmacıların diğer ülkelerdeki neşriyatı takip ettikleri ve bunlardan seçtiklerinin tercümelere ile neşriyatımızı zenginleştirdikleri takdire şayan ve devamı beklenen bir husustur.
- 2- Kütüphane ve Arşiv gibi bilgi merkezlerindeki hizmet ile ilgili konular, hizmet alanlarla ilgili araştırmalar, farklı malzeme cinsleri ile alâkalı hususlar, elektronik kullanımı ve benzeri konulardaki yazılar cidden ufuk açıcı ve alâka çekicidir.
- 3- İSAM Kütüphanesi ile ilgili makale ile, kanaatimizce fevkalade başarılı bir kütüphanecilik faaliyetinin, sağlanan destek ve takdire şayan bir vizyon ile nasıl dünya çapında ve örnek teşkil edecek şekilde muazzam bir müessesenin, nispeten kısa bir müddet içinde teessüs ettiğini ortaya konmaktadır.
- 4- “Thesaurus” bahsindeki araştırma, bir yandan, konusundaki yerli ve yabancı neşriyatın dikkatle takip edilmekte olduğunun örneğini vermekte, diğer yandan benzeri çalışmalar için model ortaya koymaktadır. (Keşke, dil devrimcileri bu thesaurus terimi yerine -Osmanlıcadır diye “lügatçe”yi kullanmazlar amma- kavramlar sözlüğü/konu başlıkları gibi bir tabir bulsalar.)

Bu örnekleri fazla uzatmadan, kısaca ifade edelim ki, alâkalı olanlar için her haliyle bu kitap faydalıdır, vazgeçilmezdir.

Kanaatimizce kütüphaneciliğimiz ve arşivciliğimiz, mevcut alâka ve gayretin çok fazlasına ihtiyacı olan iki sahadır. Mevcut malzemenin miktar ve kullanılabilirliği sahalar göz önüne alındığında bu kanaatimiz herhalde kabul görmelidir.

Unutmayalım ve her zaman hatırlayalım ki bizler kalem, kâğıt, daha doğrusu kitabet medeniyetinin varisleriyiz. Arşivlerimiz ve kütüphanelerimiz bunu teyit etmektedir. Kültürümüzde kâğıda gösterilen hürmet -günümüz hariç- kâğıdın isra-

HİDAYET YAVUZ NUHOĞLU

findan kaçınılması ve ancak icap ettiği takdirde de çekinilmeden kullanılır olması bizi düşündürmelidir.

İslâm Medeniyetinin ilk günlerinden beri, bilginin kayıt altına alınması bize bugünkü malzeme zenginliğini kazandırmıştır. Bugün ise hem teraküm etmiş malzemenin işlenmesi ve kullanılması; hem de yeni malzemelerin bunlara ilavesi; bu sahanın elemanları için, millî kültüre karşı bir vazife ve bir borç olarak ortadadır.

Bu bahislerde, tarihî durumun kâfi derecede araştırılıp ortaya konduğu kanaatinde değiliz. Pek çok bahis araştırılmayı beklemektedir. Osmanlıdan müdevver arşiv malzemesinin zenginliği malum ve dünyaca takdirle karşılanmaktadır.

Zamanının alâkalılarının böyle bir birikimi meydana getirmede emsal olarak neyi almışlardır, neye bakmışlardır, her halde derinliğine araştırılmaya değer. Hz. Peygamber devrindeki anlaşma ve yazışma metinleri bahsinde dikkate değer malzemeye sahip olmamızın müteakip devirlerde malzeme terakümüne vesile olması düşünülebilir mi?

Daha başkaca benzeri bahisler araştırmayı beklemektedir, demekle bir teşvik vazifesini yerine getirmiş oluyor muyuz? Yeni adı ne olur ise olsun, kütüphaneciliğimiz ve arşivciliğimiz benzeri daha çok neşriyata vesile olacak kapasitededir. Emektarlar, gençlerden böylesine neşriyat ile emektar olmalarını beklemektedirler.